



Co umění vypovídá o válce?

Vzdělávací cíl: Žáci se prostřednictvím analýzy světoznámého obrazu seznamují s fenoménem angažovaného protiválečného umění. Identifikují symbolické prvky obrazu, které umožňují jeho aktualizaci pro účely protiválečných protestů i v současnosti.

Klíčová slova: totalitní režimy, umění, vztah k minulosti, domyšlé významy

Práce s jednotlivými slidy:

Poznámky:

1 ZKOUMÁNÍ OBRAZU (3 min.)

Prohlížení obrazu s pomocí lupy a četba popisky.

Cvičení využívá patrně nejznámější protiválečné dílo *Guernica*. Monumentální obraz Pablo Picasso namaloval v roce 1937 pro pařížskou výstavu a symbolicky v něm zachytil dopad války na svou vlast. Učitel může žákům položit otázku, jak velkou plochu by obraz zabíral v jejich třídě (zaplnil by celou jednu stěnu).

2 POPIS OBRAZU (5 min.)

Označování válečných motivů na obraze a jejich popis.

Žáci hledají motivy, kterými podle nich P. Picasso zobrazil válku. Mohou vyznačit ženu s dítětem, padlého vojáka, zvířata apod. Popis nemusí být vyčerpávající. Analýzu obrazu prohlubují v dalších krocích.

3 PŘÍRAZOVÁNÍ ŠTÍTKŮ (5 min.)

Přiřazování klíčových slov z nabídky k obrazu pomocí přetahování.

Žáci zachycují své dojmy. Čtení obrazu jako celku pro ně může být obtížné, ale mohou identifikovat jednotlivé motivy (plameny, trosky) a emoce (bolest, hněv). V seznamu pojmů jsou záměrně uvedeny i pojmy, které Picasso do obrazu nevrátil (pachatelé, fašismus, socialismus). Jejich absence by měla žákům pomoci při formulování závěrečné otázky. Ztvárnění obrazu přispívá k celkovému dojmu chaosu války a jejího dopadu na nevinné oběti.

4 KONTEXTUALIZACE OBRAZU A INTERPRETACE PRAMENŮ (12 min.)

Žáci zkoumají prameny v doplňkové galerii a odpovídají do textových polí na otázky: ❶ Proč Picasso pojmenoval obraz *Guernica*? ❷ Proč je právě *Guernica* vnímána jako obraz, který symbolizuje válku?

Žáci se seznamují se širším kontextem díla. Mohou identifikovat, že název pochází od baskického městečka zničeného prvním velkým náletem na civilní cíle v dějinách vojenství. Fotografie z výstavy zachycuje sovětský a německý pavilon, které spolu symbolicky soupeří o ovládnutí výstavy. Meziválečné soupeření ideologií a společenských systémů (fašismus a socialismus) se ve formě zahraničních intervencí (nacistická a španělská vojska, interbrigády) obtisklo i do španělské občanské války a přispělo také ke zkáze města *Guernica*. Žáci mohou z popisky současně postřehnout, že španělský pavilon byl na výstavě málo významný, a doplnit, že bezprostřední ohlas díla nebyl nijak výrazný (pavilon se nestihl dokončit, byl otevřen se zpožděním, a tak propásl

hlavní vlnu návštěvníků). Zbylé dva prameny dokládají, že Guernica je dodnes využívána k protiválečným protestům.

Guernica se protiválečným symbolem stala z několika důvodů. Přispěla k tomu samozřejmě její umělecká kvalita i význam autora. Picasso vytvořil dílo, které činí z války nadčasový fenomén, který se nutně nemusí vázat na okolnosti konfliktu španělské občanské války. Využívá v evropské kultuře známé motivy (minotaurus, žena s dítětem, padlý bojovník, nosič pochodně, melancholická žena) a nevkládá do obrazu politické motivy, které by identifikovaly konkrétní pachatele (např. hákový kříž, fascies, bombardéry). Dílo se tak může stát obžalobou všech pachatelů válečných zločinů. I proto mohli dílo pro své protesty použít v dalších dekádách různí aktivisté (poprvé v roce 1970 americké protesty proti válce ve Vietnamu). Žáci mohou dále uvést, že vyznění díla ovlivňuje také jeho černobílé provedení.